Ulatuslik elektrikatkestus

Ohuhinnang: Ulatuslik elektrikatkestus Eestis on väga tõenäoline. Eelmise hindamisega võrreldes ei ole ohuhinnang muutunud.

Põhivõrgus on viimasel aastakümnel elektrikatkestustest tulenev mõju vähenenud. Peamisteks põhjusteks on tehnilised rikked või rasked ilmastikuolud.

Jaotusvõrgus on viimasel aastal elektrikatkestuste arv vähenenud, valdavalt on katkestused tekkinud raskete ilmastikuolude tagajärjel, näiteks tuule või lumeraskuse tõttu langenud puudest. Eesti suurima jaotusvõrgu Elektrilevi võrgus oli riketest tingitud elektrikatkestuste keskmine aeg tarbimiskoha kohta aastas (SAIDI) 2024. aastal 142 minutit, mida oli palju vähem kui aasta varem (2023. aastal 453 minutit). Kuigi 2024. aasta oli lähiaastate kõige rahulikum tormide poolest, siis endiselt on Eesti jaotusvõrgu toimimine, eriti maapiirkondades, suuresti mõjutatud ilmastikuoludest.

OHUD

Elektrikatkestuste peamised tekkepõhjused:

- ilmastikunähtused: tormid, jäävihmad, üleujutused, äärmuslikult külm või kuum ilm;
- tehnilised põhjused: inimlikud eksitused; oluliste seadmete tehnilised rikked, sh tulekahjud;
- küberrünnakud elektrivõrgu juhtimissüsteemide või arvestite vastu, tootmisseadmete ja nende pilves asuvate haldussüsteemide vastu (nt elektrijaamad, suuremad tuule- ja päikeseenergia pakkujad);
- energiainfrastruktuuri kahjustamine (vargused, sabotaaž, vandaalitsemine jms).

Välisühendused on Baltikumi jaoks kriitilise tähtsusega. Intsidendid Läänemerel, sealhulgas EstLink 2 lõhkumine 2024. aasta jõulude ajal näitab, et merealune energiainfrastruktuur on haavatav ning sel on suur mõju ühiskonnale, sh elektrihindadele.

Tuleviku kriise võivad tekitada hübriidsed ohud, mille eesmärk on ühiskonda destabiliseerida. Arvestades regiooni geopoliitilist olukorda ja täiemahulist sõda Ukrainas, on oluline riskide maandamiseks tagada kriitilise energiataristu vastupanuvõime hübriidsete ohtudega toimetulekuks. See eeldab muu hulgas:

- **füüsilise kaitse** suurendamist kriitilistel energiainfrastruktuuri objektidel, mis võtab arvesse praeguse uue reaalsuse riske (nt droonid, tahtlik kahjustamine, sabotaaž);

- **küberturvalisuse** pidevat tagamist, mis võimaldab maandada riske seoses kolmandate osaliste ligipääsuga energiarajatistesse (nt pilveserveritesse, juhtsüsteemidesse häkkimine).

TEGEVUS

- 2025. aastal ühendati Balti riigid lahti BRELL sagedusalast ning ühendati Mandri-Euroopa sagedusalaga. Enam pole Baltikumi energiasüsteem sõltuv Venemaast. Enne sünkroniseerimist oli Eesti elektrisüsteem sünkroonalaga seotud kuue 330 kV kõrgepingeliiniga, pärast sünkroniseerimist kolmega – need on ühendused Lätiga. Seda arvesse võttes peab Eesti elektrisüsteemi tehniline võimekus saartalitluse olukorraga toime tulla olema varasemast suurem.

- Juhitavate võimsuste (näiteks gaasi- ja põlevkivielektrijaamad) piisav maht Baltikumis ja liikmesriikide vahelised välisühendused aitavad maandada ohte. Juhul kui regioonis peaks esinema tootmisvõimsuste puudujääk, näiteks eriti pikal külmal perioodil leiavad samal ajal aset ulatuslikud katkestused ja rikked, siis tuleb halvimal juhul hakata piirama elektritarbimist. Sel juhul hakatakse tarbijatele elektrit edastama roteeruvalt – kuni paaritunniste katkestustega ja etteteatatult. Elektriga varustatus tagatakse esmalt neile tarbijatele, kus on oht inimelule kõige suurem (näiteks haiglatele ja kriitilistele hooldekodudele).

KÄITUMISJUHISED

Pikaajaliseks elektrikatkestuseks saad valmistuda, mõeldes läbi, millisteks hädavajalikeks toiminguteks igapäevaselt elektrit vajad ja millised on alternatiivid elektri puudumisel:

- Varu koju patareitoitel valgusteid.

- Oma täislaetud akupanka telefoni laadimiseks.

- Varu koju patareitoitel, päikesepatareiga või dünamoga (käsivändaga) raadio ametliku info kättesaamiseks.

- ✓ Hoolitse, et sul oleks piisavalt koduseid varusid, et tuleksid nädal aega iseseisvalt toime.
- ✓ Kui sõltud ühisveevärgist, küsi kohalikult omavalitsuselt või vee-ettevõttelt, kas ja kuidas on sinu piirkonnas tagatud veega varustamine elektrikatkestuse korral.
- ✓ Mõtle läbi, kuhu saad minna, kui sõltud suures osas elektrist, millele pole alternatiive. Pikaajalise elektrikatkestuse korral saad abi ka kohalikust omavalitsusest.
- ✓ Auto olemasolul veendu, et sul oleks kodus piisavalt kütust, et vajaduse korral raadiost infot saada või ka autos telefoni laadida.
- ✓ Võimaluse korral soeta generaator ja selle jaoks vajaminev kütusevaru.

Põhjalikumad juhised elektrikatkestuseks valmistumiseks leiad **olevalmis.ee veebilehelt avaneb uues vahekaardis** ning **Elektrilevi veebilehelt avaneb uues vahekaardis**.

TEAVITAMINE KAHTLUSÄRATAVATEST TEGEVUSTEST

Kuna hübriidrünnakud elektrisüsteemile omavad suurt mõju kogu ühiskonna toimimisele, siis nende ennetamiseks on oluline **teavitada 112**, kui näed kahtlast tegevust elektriliinide või alajaama juures (näiteks pildistamine, droonide lennutamine, ebatavaline tegevus).

Ava kõik
Loe veel
Elektrilevi katkestuste kaart avaneb uues vahekaardis
Kriis.ee: Mida teha elektrikatkestuse korral? avaneb uues vahekaardis

Viimane uuendus 20.11.2025